

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ

ถั่วลิสงเป็นพืชน้ำมันที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจพืชหนึ่งของไทย และนิยมปลูกกันทั่วไปในประเทศ แต่ในการผลิตถั่วลิสงของไทยนั้น ผลผลิตต่อไร่ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพดี การไม่ใช้เทคโนโลยีในการเพาะปลูกแบบใหม่ ดังนั้น การใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้แก่เกษตรกร

สำหรับเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงที่ใช้ในการเพาะปลูกในประเทศไทยมีอยู่หลายพันธุ์ เช่น พันธุ์ลำปาง พันธุ์สุโขทัย พันธุ์ไทนาน 9 พันธุ์ร้อยเอ็ด พันธุ์ระยอง เป็นต้น แต่พันธุ์ที่ทางกรมส่งเสริมการเกษตรทำการผลิตซึ่งได้ทำการศึกษาในที่นี้ ได้แก่ พันธุ์ไทนาน 9 เนื่องจากเป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูง มีอัตราการกะเทาะเปลือกสูง และเป็นพันธุ์ที่ได้รับการส่งเสริมจากทางราชการ นอกจากนี้ ถั่วลิสงพันธุ์ไทนาน 9 ยังเป็นที่ต้องการของโรงงานสกัดน้ำมัน และโรงงานกะเทาะเปลือกถั่วลิสงอีกด้วย

สรุป

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาถึงต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในฤดูเพาะปลูกปี 2528/29 โดยทำการศึกษาค้นคว้าจากศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา และศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง โดยมีสมมุติฐานในการศึกษาดังนี้

1. เกษตรกรได้รับผลตอบแทนจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 13
2. กรมส่งเสริมการเกษตร จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงในราคาที่ต่ำกว่าต้นทุนการผลิต
3. ปัญหาสำคัญในการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง คือ การจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ซึ่งจะ

ต้องควบคุมอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ ทำให้ต้นทุนสูง

จากการศึกษาได้พบประเด็นสำคัญต่าง ๆ ที่น่าสนใจพอสรุปได้ดังนี้

1. ต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง

1.1 ต้นทุนในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง จากการศึกษาเกษตรกร
ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนเฉลี่ยไร่ละ 1,981.11 บาท
ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 253.00 กิโลกรัม ต้นทุนเฉลี่ยกิโลกรัมละ 7.83 บาท ส่วนเกษตรกร
ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง มีต้นทุนเฉลี่ยไร่ละ 1,799.09 บาท ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่
215.44 กิโลกรัม ต้นทุนเฉลี่ยกิโลกรัมละ 8.35 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ของเกษตรกร
ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา สูงกว่าเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปางเฉลี่ยไร่
ละ 182.02 บาท แต่ต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัมของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง
กลับสูงกว่าเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา เฉลี่ยกิโลกรัมละ 0.52 บาท
เนื่องจากเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงกว่า 37.56
กิโลกรัม

1.2 อัตราผลตอบแทนจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง จากการศึกษา
สามารถสรุปได้ดังนี้

1.2.1 จากการวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่าย พบว่า เกษตรกร
ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา มีกำไรที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 2,030.51 บาท กำ
ไรของเกษตรกรเฉลี่ยไร่ละ 1,792.90 บาท และกำไรสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 1,144.89 บาท
ส่วนเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง มีกำไรที่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 1,312.82
บาท กำไรของเกษตรกรเฉลี่ยไร่ละ 1,103.05 บาท กำไรสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 400.70
บาท

1.2.2 จากการวิเคราะห์ผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจ พบว่า
เกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา มีอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการจัดทำแปลง
ขยายพันธุ์ร้อยละ 57.79 ส่วนเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 ลำปาง มีอัตราผลตอบแทน
ต่อต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ร้อยละ 22.27

1.2.3 จากการวิเคราะห์ผลตอบแทนในเชิงการจัดการฟาร์ม
พบว่า เกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 นครราชสีมา มีอัตรารายได้เหนือค่าใช้จ่ายต่อต้นทุน

การจัดทำแปลงขยายพันธุ์ร้อยละ 98.87 และมีอัตราการรายได้เนื้อค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริงร้อยละ 167.82 ส่วนเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์ปีที่ 3 ลำปาง มีอัตราการรายได้เนื้อค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ร้อยละ 70.21 และมีอัตราการรายได้เนื้อค่าใช้จ่ายที่แท้จริงต่อค่าใช้จ่ายที่แท้จริงร้อยละ 134.86

1.2.4 จากการวิเคราะห์ผลตอบแทนต่อรายได้ พบว่า เกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์ปีที่ 2 นครราชสีมา มีอัตราผลตอบแทนต่อรายได้ร้อยละ 36.62 ส่วนเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์ปีที่ 3 ลำปาง มีอัตราผลตอบแทนต่อรายได้ร้อยละ 18.22

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงนั้น มีอัตราผลตอบแทนอยู่ในเกณฑ์ที่ดีเยี่ยม แต่เกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์ปีที่ 2 นครราชสีมาจะมีอัตราผลตอบแทนสูงกว่าเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์ปีที่ 3 ลำปาง สาเหตุเนื่องมาจากราคาซื้อขายเมล็ดพันธุ์ของศูนย์ขยายพันธุ์ปีที่ 2 นครราชสีมา นั้นสูงกว่าทางศูนย์ขยายพันธุ์ปีที่ 3 ลำปาง โดยทางศูนย์ขยายพันธุ์ปีที่ 2 นครราชสีมาซื้อขายเมล็ดพันธุ์ในราคากระสอบ กิโลกรัมละ 11.20-11.50 บาท แต่ทางศูนย์ขยายพันธุ์ปีที่ 3 ลำปางซื้อขายเมล็ดพันธุ์ในราคากระสอบ กิโลกรัมละ 9.75-10.25 บาท นอกจากนี้ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์ปีที่ 3 ลำปาง ยังต่ำกว่าของเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์ปีที่ 2 นครราชสีมา เฉลี่ยไร่ละ 37.56 กิโลกรัมอีกด้วย

จากข้อมูลที่ได้อศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรได้รับผลตอบแทนจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงไม่ต่ำกว่าร้อยละ 13 ซึ่งได้ยืนยันข้อสมมุติฐานข้อแรก ของวิทยานิพนธ์นี้

2. ต้นทุนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืช ในการศึกษาต้นทุนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงของศูนย์ขยายพันธุ์พืช พบว่า ศูนย์ขยายพันธุ์ปีที่ 2 นครราชสีมา มีต้นทุนในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงเฉลี่ยต้นละ 17,267.42 บาท หรือประมาณ กิโลกรัมละ 17.27 บาท ส่วนศูนย์ขยายพันธุ์ปีที่ 3 ลำปาง มีต้นทุนในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงเฉลี่ยต้นละ 16,059.71 บาท หรือประมาณ กิโลกรัมละ 16.06 บาท ต้นทุนเฉลี่ยของทั้ง 2 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชเฉลี่ย กิโลกรัมละ 16.67 บาท สาเหตุที่ต้นทุนของศูนย์ขยายพันธุ์ปีที่ 2 นครราชสีมา สูงกว่าของศูนย์ขยายพันธุ์ปีที่ 3 ลำปาง เนื่องมาจากต้นทุนค่าซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกรสูงกว่าเฉลี่ยต้นละ 1,945.00 บาท

เนื่องจากในภาคการศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงนี้ เป็น

การศึกษาถึงต้นทุนของหน่วยงานราชการ จึงมิได้คำนึงถึงการลงทุนที่มีดอกเบี้ยจากเงินกู้ยืม ซึ่งหากเป็นการลงทุนของเอกชนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง จะต้องคำนึงถึงดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่อาจเกิดขึ้นดังกล่าวด้วย

สำหรับการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงของกรมส่งเสริมการเกษตรนั้น ทางกรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดราคาจำหน่ายไว้ในราคากิโลกรัมละ 14.00 บาท ซึ่งการจำหน่ายถั่วลิสงในราคานี้จะทำให้เกิดผลขาดทุนเฉลี่ยกิโลกรัมละ 2.67 บาท ดังนั้น ควรมีการพิจารณาในเรื่องการกำหนดราคาเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับต้นทุนการผลิตที่เกิดขึ้นเพื่อให้ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชสามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องได้รับเงินอุดหนุนจากภาครัฐบาล สำหรับในกรณีที่ทางกรมส่งเสริมการเกษตรต้องการกำไรในอัตราร้อยละ 12 ของต้นทุนแล้ว ทางกรมส่งเสริมการเกษตรต้องจำหน่ายในราคากิโลกรัมละ 18.67 บาท

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ทางกรมส่งเสริมการเกษตรจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงในราคาที่ต่ำกว่าต้นทุนการผลิต ซึ่งยืนยันข้อสมมติฐานข้อที่ 2 ของวิทยานิพนธ์นี้

การผลิตเมล็ดพันธุ์นั้น ถ้ามีต้นทุนต่ำจะเป็นผลทำให้สามารถจำหน่ายในราคาต่ำได้ ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้ผลิตมีรายได้สูงแล้ว เกษตรกรที่ได้ใช้เมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ภาพ จะมีผลผลิตต่อไร่สูง อันเป็นผลทำให้รายได้ประชาชาติสูงตามไปด้วย แต่ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงเพื่อจำหน่ายก็ประสบปัญหาต่าง ๆ เช่นกัน ดังจะสรุปประเด็นต่าง ๆ ในหัวข้อต่อไป

ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์

ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสง สิ่งที่สำคัญที่ควรคำนึงถึง ได้แก่ การตรวจตราดูแลรักษาของเกษตรกรผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ เพราะถ้าเมล็ดพันธุ์ที่ได้รับจากแปลงขยายพันธุ์เป็นเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ภาพต่ำแล้ว ก็จะทำให้การปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์มีการคัดเลือกสิ่งเจือปนออกมาก ทำให้เมล็ดพันธุ์ที่ได้มีปริมาณน้อยลง นอกจากนั้นยังจะมีผลทำให้ต้นทุนต่อหน่วยสูงด้วย

1. ปัญหา ปัญหาที่พบในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ซึ่งทำให้เมล็ดพันธุ์ที่ได้รับมีคุณภาพต่ำ มีดังนี้

1.1 เกษตรกรที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์ทำการเพาะปลูก และบำรุงรักษาไม่ดีพอ เช่น ไม่มีการค้ำยันพรวนดิน โดยปล่อยให้วัชพืชขึ้นปะปนในแปลงขยายพันธุ์ ไม่มีการให้ปุ๋ยหรือให้ปุ๋ยมากเกินไป ซึ่งปัญหาในด้านการบำรุงรักษานี้จะยังมีปัญหามากขึ้น ในกรณีที่เกษตรกรเพิ่งเริ่มดำเนินการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงเป็นครั้งแรก ๆ ซึ่งอาจทำให้ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชไม่สามารถรับซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกรได้ เนื่องจากเมล็ดที่ได้จากแปลงขยายพันธุ์ของเกษตรกรมีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้

1.2 เมล็ดพันธุ์ถูกฝนหรือเปียกชื้นในช่วงการเก็บเกี่ยว หรือใกล้การเก็บเกี่ยว ซึ่งเป็นเหตุให้เมล็ดพันธุ์เสียหาย หรือมีคุณภาพต่ำลง เช่น ความงอกต่ำลง มีโรคเชื้อรา หรือแมลงเข้าทำลาย และถ้าหากนำไปรวมกับเมล็ดพันธุ์ที่ดี ก็อาจทำให้เกิดโรคแมลงระบาด ไปถึงเมล็ดพันธุ์ที่ดี ทำให้เมล็ดพันธุ์ที่ดีเสียหายได้ ซึ่งโดยปกติแล้ว หลังจากการเก็บเกี่ยว เกษตรกรจะต้องนำเมล็ดพันธุ์ไปตากแดดเพื่อลดความชื้น เพื่อให้ได้เกณฑ์มาตรฐานที่กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนดไว้ (ความชื้นสูงสุดไม่เกินร้อยละ 12 โดยน้ำหนัก) ซึ่งถ้าเมล็ดพันธุ์ที่ได้รับจากการเก็บเกี่ยวถูกฝนและเปียกชื้นแล้ว และสภาพอากาศยังไม่เอื้ออำนวยในการตากเมล็ดพันธุ์แล้ว เมล็ดพันธุ์อาจได้รับความเสียหายได้

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ชักจูงใจให้เกษตรกรทำตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่วิชาการเท่าที่จะสามารถทำได้ ในเวลาเดียวกันเมื่อส่งเจ้าหน้าที่ไปให้คำแนะนำดูแลก็ควรจะมีการติดตามแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ให้ตรงต่อสภาพภูมิอากาศ สภาพพื้นที่ ตลอดจนลักษณะของเกษตรกรแต่ละท้องถิ่น นอกจากนี้จะต้องดูแลและเป็นที่ปรึกษาแก่เกษตรกรในขณะที่เกษตรกรประสบปัญหาในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ นอกจากนี้ ในกรณีที่มีการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงในพื้นที่ใหม่ ควรจะต้องมีการอบรมเกษตรกรเป็นพิเศษ เพื่อให้เกษตรกรเข้าใจถึงการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ และขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อที่เกษตรกรสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง และได้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน

2.2 เมื่อมีวัชพืชชนิดอื่นหรือพันธุ์อื่นขึ้นปะปนจะต้องถอนวัชพืชหรือพืชพันธุ์ที่ไม่ต้องการออก หรือถ้าปรากฏว่ามีต้นที่เป็นโรคขึ้นปะปนอยู่ในไร่ นา เกษตรกรควรรีบทำการถอนทิ้งเผา หรือทำลายเพื่อมิให้มีการระบาดไปยังต้นอื่น ๆ นอกจากนี้ อาจใช้ยาปราบศัตรูพืชเข้าช่วย แต่การใช้ยานั้นควรจะใช้ยาให้ถูกต้องชนิด อัตราการใช้ และวิธีการใช้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืชควรจะมีส่วนช่วยแนะนำเกษตรกร

2.3 ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงควรจะทำการเพาะปลูกแต่เนิ่น ๆ และควรรักษาถึงลักษณะการกระจายของฝน ในพื้นที่ที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์ให้ละเอียด นอกจากนั้น เจ้าหน้าที่ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชควรขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการทางด้านชลประทานในเขตพื้นที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์ เพื่อให้สามารถให้ความชุ่มชื้นแก่ผิวดินอันจะมีผลดีในการเพาะปลูก โดยเฉพาะในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ในฤดูแล้ง

2.4 ควรให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ตั้งแต่การปลูก การเก็บเกี่ยว การดูแลรักษา ตลอดจนการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ที่ได้จากการเก็บเกี่ยว เพื่อให้เกษตรกรสามารถปฏิบัติให้ถูกต้อง โดยวิธีการที่สะดวก

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์และการเก็บรักษา

การปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์จะช่วยยกระดับคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ โดยเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพที่ผ่านขั้นตอนการผลิตต่าง ๆ ครบถ้วนแล้ว เมื่อนำไปเพาะปลูกจะทำให้ได้ผลผลิตต่อไร่สูง

1. ปัญหา ในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์และการเก็บรักษา มีปัญหาดังนี้

1.1 การจัดซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกรและการขนส่งจากแปลงขยายพันธุ์ไปยังศูนย์ขยายพันธุ์พืช เพื่อนำไปผ่านขั้นตอนการผลิตต่าง ๆ บางครั้งล่าช้าทำให้เมล็ดพันธุ์อยู่กับเกษตรกรนาน และอาจไม่ระมัดระวังในการขนส่งเพียงพอ อาจจะทำให้เมล็ดพันธุ์ได้รับความเสียหายได้ เช่นปล่อยให้เกษตรกรเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ในสถานที่ที่อาจถูกละอองน้ำทำให้เมล็ดพันธุ์เปียกชื้น ขึ้นรา หรือเกิดโรคแมลงขึ้นภายหลัง เนื่องจากโรคแมลงชอบทำลายเมล็ดพันธุ์ที่มีความชื้นสูง

1.2 เมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงเป็นเมล็ดพันธุ์ที่เสื่อมคุณภาพเร็ว โดยการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงทั้งฝัก ในสภาพปกติจะรักษาคุณภาพเกี่ยวกับความงอกไว้ได้ไม่เกิน 5 เดือน ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเก็บรักษาไว้ในโรงเก็บปรับสภาพอากาศ สำหรับเมล็ดพันธุ์ที่ต้องการเก็บไว้ในระยะยาว โดยมีการควบคุมอุณหภูมิให้อยู่ระหว่าง 15-20 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ภายในโรงเก็บระหว่างร้อยละ 50-60 ซึ่งการเก็บวิธีนี้จะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บสูง แต่ก็ช่วยยืดอายุของเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงทั้งฝักให้อยู่ในระดับมาตรฐานได้ไม่เกิน 1 ปี

1.3 เมล็ดพันธุ์ที่ได้รับจากแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงขาดความสม่ำเสมอทางด้านคุณภาพ เนื่องจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วลิสงต้องใช้ทุน แรงงาน เวลา และความเอาใจใส่ในการดูแลรักษา ในขณะที่ปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวมาก ดังนั้น เกษตรกรจึงทำได้ในพื้นที่ประมาณ 4-6 ไร่ต่อราย จึงทำให้มีจำนวนเกษตรกรมาราย เมื่อนำเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพสูงมาใช้กับเมล็ดพันธุ์ที่ขาดความสม่ำเสมอทางด้านคุณภาพ จะทำให้ประสิทธิภาพของเครื่องจักรลดลง

1.4 ในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง แม้ว่าเมล็ดพันธุ์ที่ได้ซื้อจากเกษตรกรจะได้รับการคัดและทำความสะอาดด้วยมือมาแล้วทั้งนี้ แต่เมื่อนำไปผ่านเครื่องจักรเพื่อคัดทำความสะอาด ก็ยังทำให้เกิดฝุ่นคลุ้งตลบโรงงานซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพของเจ้าหน้าที่ และคนงานภายในโรงงาน

1.5 เครื่องจักรที่ใช้ในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์บางส่วนที่ได้ใช้งานมานานได้เกิดการชำรุดเสียหาย ชิ้นส่วนต่าง ๆ ที่ใช้ในการซ่อมแซมแทนของเก่าซึ่งชำรุดนั้นบางครั้งหาได้ยาก และในท้องถิ่นอาจไม่มีจำหน่าย ดังนั้น จึงทำให้การปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ล่าช้าไปด้วย

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชควรจะให้ความรู้และความสนใจเกี่ยวกับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์แก่เกษตรกรผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ นอกจากนั้น ควรให้มีการดำเนินการจัดซื้อเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกรโดยเร็วที่สุด เมื่อเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรได้ผ่านการทดสอบด้านคุณภาพจากฝ่ายตรวจสอบและควบคุมคุณภาพแล้ว

2.2 ควรมีการประสานงานกันในการวางแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง โดยคำนึงถึงความต้องการเมล็ดพันธุ์ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชในแต่ละฤดูการผลิต เพื่อให้สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงได้ตรงตามช่วงการเพาะปลูกที่ต้องการ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ และความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงดังกล่าวเสื่อมความงอกก่อนการจำหน่าย

2.3 เจ้าหน้าที่ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชควรมีการอบรมเกษตรกรผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์เกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อให้เมล็ดพันธุ์ที่ได้รับจากแปลงขยายพันธุ์ในแต่ละกลุ่มมีความสม่ำเสมอทางด้านคุณภาพ โดยพยายามให้เกษตรกรเข้าใจถึงความต้องการของทางศูนย์ขยายพันธุ์พืช เพื่อให้เกษตรกรจะสามารถปฏิบัติได้โดยถูกต้อง

2.4 สำหรับทางโรงงานของทางศูนย์ขยายพันธุ์พืช ควรมีโครงการกำจัดฝุ่น โดยอาจมีการติดตั้งระบบการกำจัดฝุ่นเพิ่มเติมกับเครื่องคัดแยกเมล็ดพันธุ์ หรือ มีการตรวจวัดในการกำจัดฝุ่นและรักษาความสะอาดภายในโรงงาน โดยเฉพาะช่วงที่มีการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง

2.5 ทางกองขยายพันธุ์พืชควรจะมีการสำรองอะไหล่ที่สำคัญและหาซากของเครื่องจักรที่ใช้ในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ เพื่อให้สามารถใช้ในการซ่อมแซมได้ทันที นอกจากนี้ ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชอาจมีการสำรองอะไหล่ไว้เองบ้าง แต่ควรมีการแจ้งรายการอะไหล่ที่มีการสำรองไว้ให้ทางกองขยายพันธุ์พืชทราบ เพื่อสามารถโอนอะไหล่ดังกล่าวให้แก่ศูนย์ขยายพันธุ์พืชอื่นได้ ในกรณีที่ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชอื่นมีความจำเป็นต้องใช้อะไหล่ดังกล่าวเมื่อเครื่องจักรเกิดชำรุดเสียหาย

ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในด้านการตลาดและการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์

ตลาดเป็นสิ่งสำคัญในอุตสาหกรรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ เพราะเป็นตัวที่จะกำหนดการผลิตเมล็ดพันธุ์ ดังนั้นปัญหาทางด้านการตลาดจึงนับเป็นปัญหาที่ควรสนใจพิจารณาประการหนึ่ง นอกจากนี้ ในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพดีจำเป็นที่จะต้องถึงมือเกษตรกรให้ทันช่วงฤดูเพาะปลูก เพราะถ้าหากไม่สามารถจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้ถึงมือเกษตรกรได้ทันช่วงฤดูการเพาะปลูกแล้ว เกษตรกรย่อมจะได้รับความเสียหายได้ นอกจากนี้ ในโครงการต่าง ๆ ของทางราชการ หากเกษตรกรไม่ได้รับเมล็ดพันธุ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ เกษตรกรก็อาจหันไปปลูกพืชอื่นทดแทน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการเป็นอย่างมาก และทำให้เมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้ตกค้างและเสื่อมคุณภาพไปในที่สุด ซึ่งเป็นผลให้การส่งเสริมการเกษตรของทางราชการล้มเหลวได้ และเกษตรกรอาจเสื่อมความศรัทธาในระบบราชการอีกด้วย

1. ปัญหา ปัญหาที่สำคัญในการตลาดและการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ มีดังนี้

1.1 เกษตรกรส่วนใหญ่ถ้าไม่เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ทำพันธุ์เอง ก็จะไปซื้อเมล็ดพันธุ์จากพ่อค้าผู้รวบรวมระดับท้องถิ่น ซึ่งมักจะเป็นเมล็ดพืชมากกว่าที่จะเป็นเมล็ดพันธุ์ หรือเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ยังไม่ได้มีการปรับปรุงสภาพ ทั้งนี้เพราะราคาถูก สะดวกในการจัดซื้อ ซึ่งเมล็ดที่ซื้อมาทำพันธุ์นั้นอาจไม่ดีเท่าที่ควร ผลผลิตที่ได้ด้อยกว่า สาเหตุเนื่องมาจากเกษตรกร

กรยังขาดความรู้ความเข้าใจในประโยชน์ของการใช้เมล็ดพันธุ์ที่ดี โดยคิดว่าเมื่อนำไปปลูก ก็จะให้ผลผลิตเหมือนกัน

1.2 ระบบราชการไม่เลือ่อำนวยให้ในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ ซึ่งเป็นงานที่ต้องอาศัยความรวดเร็ว เมื่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินงานไปตามระเบียบของทางราชการ ซึ่งมีขั้นตอนต่าง ๆ มากมาย จึงทำให้การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ล่าช้าไปด้วย

1.3 ราคาจำหน่ายเมล็ดพันธุ์กิโลกรัมของศูนย์ขยายพันธุ์พืชนั้น ยังจำหน่ายในราคาต่ำกว่าต้นทุนการผลิต ซึ่งทำให้ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชจำเป็นต้องได้รับการอุดหนุนจากทางรัฐบาล และทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชอาจประสบปัญหาได้ถ้าไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากทางรัฐบาลอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ ราคาจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ของกรมส่งเสริมการเกษตรขาดความยืดหยุ่นตามสภาพการณ์ของตลาด เนื่องจากไม่สามารถปรับราคาได้ในทันที เพราะการปรับปรุงราคาเมล็ดพันธุ์นั้น จำเป็นที่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการปรับปรุงและขยายพันธุ์พืช

1.4 ทางกองขยายพันธุ์พืชขาดอัตรากำลังและบุคคลากรในด้านการส่งเสริมการตลาด และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานยังขาดความรู้และประสบการณ์ในด้านการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์

1.5 การประชาสัมพันธ์ทางด้านวิชาการเมล็ดพันธุ์พืช และวิธีการซื้อเมล็ดพันธุ์ยังไม่เพียงพอ จึงทำให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ รวมทั้งตัวเกษตรกรผู้ใช้เมล็ดพันธุ์เองก็ไม่ทราบ หรือไม่มีความมั่นใจว่าเมื่อใช้เมล็ดพันธุ์ของทางราชการแล้วจะได้ผลผลิตสูง

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 รัฐบาลควรให้การสนับสนุนในด้านการสร้างความเข้าใจให้แก่เกษตรกร สถาบันการเงิน นักส่งเสริมการเกษตร ในเรื่องความจำเป็นและความสำคัญของการใช้เมล็ดพันธุ์ดี

2.2 ควรมีการแก้ไข หรือปรับปรุงระเบียบการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็วและคล่องตัวยิ่งขึ้น เช่น การกระจายอำนาจในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์สู่เจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ ในปริมาณการจำหน่ายที่เหมาะสมในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์แต่ละครั้ง

2.3 ในการกำหนดราคาเมล็ดพันธุ์ควรมีการตั้งคณะกรรมการในการพิจารณาปรับราคาจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ เพื่อให้สามารถทำการพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถเปลี่ยนแปลงราคาเมล็ดพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในท้องตลาดได้รวดเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังจะต้องคำนึงถึงต้นทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ เพื่อปรับราคาให้เหมาะสม เพื่อให้ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชสามารถดำเนินการได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้เงินอุดหนุนจากทางรัฐบาล หรือใช้น้อยที่สุด

2.4 ส่งเสริมให้มีการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติแก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในด้านการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์และด้านการส่งเสริมการตลาด เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถนำเอาความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการสัมมนาไปใช้ในการปฏิบัติงาน

2.5 ทางกรมส่งเสริมการเกษตรควรจัดให้มีตัวแทนจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ทั้งในส่วนราชการและเอกชนให้มากที่สุด เพื่อสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่เกษตรกรผู้ใช้เมล็ดพันธุ์

2.6 ควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านเมล็ดพันธุ์ โดยเฉพาะเกษตรกรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เมล็ดพันธุ์ดี และวิธีการตัดสินใจหรือพิจารณาในการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ เพื่อให้สามารถเลือกเมล็ดพันธุ์ที่ได้มาตรฐาน และควรมีการให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการรักษาเมล็ดพันธุ์ ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อเกษตรกรเอง นอกจากนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบถึงแหล่งจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ชนิด และปริมาณที่จำหน่าย

2.7 ควรมีกฎหมายควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกร และป้องกันการที่พ่อค้าที่จะนำเอาเมล็ดพืชที่ไม่มีคุณสมบัติของเมล็ดพันธุ์มาจำหน่ายเป็นเมล็ดพันธุ์ โดยมีระบบการรับรองพันธุ์ที่ดี เพื่อช่วยส่งเสริมการตลาดเมล็ดพันธุ์ให้มั่นคง

2.8 ส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอุตสาหกรรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง โดยส่วนราชการให้การสนับสนุนในด้านความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้มีการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ได้คุณภาพตามมาตรฐาน

หากมีการปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เชื่อว่าการส่งเสริมให้เกษตรกรรู้จักใช้เมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงที่ดีมีคุณภาพในการเพาะปลูกและการส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงจะสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ อันจะมีผลในการเพิ่ม

ผลผลิตต่อไร่ของเกษตรกรให้สูงขึ้น ซึ่งจะมีผลดีต่อตัวเกษตรกรเองและต่อเศรษฐกิจของ
ประเทศโดยรวมด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย